

Список використаних джерел

1. Зорій Н.М., Мельник Н. Г. Теоретико-організаційні аспекти внутрішнього контролю витрат виробництва готової продукції на підприємстві. Економіка: реалії часу, 2012. №3-4. С. 94-100.
2. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» від 07.02.2013 № 73 / Міністерство фінансів України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13>
3. Олійник О.В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2015. 653 с.
4. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» Наказ № 318 від 31.12.99 зі змінами та доповненнями URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

ПАНАСЮК В.М.

доктор економічних наук, професор

БОЙЧАК О.Л.

здобувач другого (магістерського) рівня
Західноукраїнський національний університет
м. Тернопіль, Україна

ЕКСПЕРТНО-АНАЛІТИЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ РОЛЬ У ЗМІЦНЕННІ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Експертні дослідження, які вважають одним із видів дослідницької, аналітичної і прогнозувальної діяльності, нині виходять за межі судочинства і вважаються одним із елементів (етапів) процесу управління – внутрішньовідомча, корпоративна, внутрішня експертиза; або видом консалтингової діяльності – незалежна (комерційна, замовна) зовнішня експертиза, яку здійснюють незалежні експерти [3]. Такі експертні дослідження проводять не за вимогою правоохоронних органів, а за ініціативою господарюючих суб'єктів. Вони пов'язані із вивченням проблем, які виникають та вимагають кваліфікованих дій експертів-аналітиків для розв'язання конкретних завдань діяльності, усунення суттєвих загроз і підприємницьких ризиків. Вивчення літературних джерел [1; 3] свідчить, що їх часто називають несудовими (неконфліктними) економічними експертно-аналітичними дослідженнями.

Експертно-аналітичні дослідження переводить управління підприємством на якісно новий рівень, інтегруючи, координуючи й направляючи діяльність різних служб і підрозділів підприємства на досягнення оперативних і стратегічних цілей. Ефективне управління вимагає не тільки спостереження за факторами зовнішнього середовища (процесами, що відбуваються на ринках збуту, закупівель, робочої сили і капіталів) і відповідну на них реакцію та управління внутрішніми бізнес-процесами, а також і здатність керівництва передбачити динаміку зовнішнього середовища і, заздалегідь, розробити певну програму заходів, яка дозволить уникнути негативних наслідків або вчасно зреагувати на нові можливості для розвитку підприємства.

Передумовами розвитку експертно-аналітичних досліджень діяльності підприємства в сучасних умовах є:

- нестабільність, як зовнішніх (інтернаціоналізація економічного життя, загострення конкуренції на внутрішніх і світових ринках), так і внутрішніх (обсяги виробництва, пошук надійних партнерів) факторів;
- потреба пошуку новіших та удосконалення вже існуючих систем управління, що забезпечують гнучкість та надійність функціонування підприємства;
- істотні зміни в організації та методології системи інформаційних потоків;

- необхідність аналітичної обґрунтованості управлінських рішень.

Експертно-аналітичні дослідження є динамічним процесом у ході якого інтегруються методи аналізу, планування, контролю в єдину систему отримання, обробки інформації для прийняття на її основі управлінських рішень. Вони дозволяють:

- формувати інформаційні канали необхідні для процесу управління на всіх його рівнях;
- координувати діяльність різних функціональних систем підприємства;
- розробляти стратегію і тактику розвитку підприємства на підставі оцінювання звітних результатів діяльності, визначати рівень досягнення мети;
- встановити систему показників, які підлягають контролю, визначати допустимі межі відхилень від запланованих показників;
- оцінити вплив різних чинників на результати діяльності;
- інтерпретувати причини відхилень від запланованих показників, виявляти їх винуватців;
- розробляти пропозиції щодо усунення чи мінімізації негативної динаміки показників і стимулювати позитивну.
- оцінювати ризики у фінансово-господарській діяльності і розробляти заходи щодо їх нейтралізації.
- проводити внутрішній аудит.

Об'єктами експертно-аналітичних досліджень на підприємстві можуть бути різні складові його діяльності, а саме: виробнича, маркетингова фінансова, інноваційно-інвестиційна, зовнішньоекономічна.

Завданням експертно-аналітичних досліджень фінансової діяльності є орієнтація управлінського процесу на максимізацію прибутку, ріст вартості підприємства при мінімізації ризику, підвищення фінансової стійкості, ліквідності та платоспроможності підприємства [2].

Науковці [1; 3] виділяють такі головні функції експертно-аналітичних досліджень фінансової діяльності як:

- нагляд за процесом реалізації фінансових завдань, встановлених системою планових фінансових показників і нормативів;
- вимірювання рівня відхилення фактичних результатів фінансової діяльності від прогнозних;
- діагностика за розмірами відхилень серйозних погіршень у фінансовому стані підприємства та істотного зниження темпів його фінансового розвитку;
- розроблення оперативних управлінських рішень з нормалізації фінансової діяльності підприємства відповідно до передбачених цілей і показників;
- попередження негативного впливу внутрішніх і зовнішніх факторів на фінансовий результат та становище на ринку;
- коригування за необхідності окремих цілей та показників фінансового розвитку у зв'язку із зміною зовнішнього фінансового середовища, кон'юнктури фінансового ринку і внутрішніх умов здійснення господарської діяльності підприємства.

Виходячи з цілей підприємства, експертно-аналітичні дослідження спрямовані на вирішення стратегічних та тактичних завдань. Означене вимагає застосування різних методів та інструментів.

Стратегічні завдання пов'язані з підготовкою стратегічних рішень. Експертно-аналітичні дослідження повинні сприяти виживанню і розвитку підприємства, досягненню довгострокової стійкої переваги перед конкурентами. Стратегічний план має враховувати результати аналізу сильних і слабких сторін підприємства (SWOT – аналіз), вимоги партнерів по бізнесу та інтереси власників підприємства. Важливо підкреслити, що розроблення стратегічного плану є результатом взаємодії керівництва та провідних менеджерів підприємства. Експерт-аналітик при цьому виконує активізуючу роль і виступає модератором

та синтезатором процесу. Варто врахувати, що важливою інтеграційною і координаційною складовою експертно-аналітичних досліджень є система стратегічного аналізу, ефективність якого зростає за умови формування планової і фактичної облікової та інших видів інформації про об'єкти діяльності підприємства.

Оперативні експертно-аналітичні дослідження спрямовані на вирішення тактичних завдань, пов'язаних з формуванням засобів і методів ефективного управління поточною фінансовою діяльністю підприємства. Їх головною метою є організація системи управління досягненням поточних (короткотермінових) фінансових завдань підприємства. Такі завдання можуть втілюватися у показниках виручки від реалізації, прибутку, постійних і змінних витрат, рентабельності капіталу підприємства, ліквідності, фінансовій стійкості.

В системі антикризового управління експертно-аналітичні дослідження повинні сприяти реалізації стратегічного потенціалу діяльності підприємства та досягнення поточних цілей щодо ліквідності та прибутковості. Перед ними постають такі завдання [2] :

- моніторинг внутрішнього і зовнішнього середовища, збір та аналіз інформації, яка стосується об'єктів фінансового стану та фінансової стійкості;
- впровадження системи раннього попередження та реагування, яка дозволяє прискорити виявлення кризових явищ;
- розробка системи експрес-діагностики та функціональної діагностики фінансового стану, виявлення та ліквідація «вузьких» місць у функціонуванні господарського механізму;
- аналіз ризиків фінансової діяльності, розробка заходів щодо їх нейтралізації і усунення;
- контроль за реалізацією заходів антикризового управління та своєчасне виявлення відхилень та ризиків;
- аналіз відхилень фактичних показників діяльності від запланованих та вироблення на цій основі пропозицій щодо корекції планів або усунення перешкод на шляху їх виконання;
- визначення причин відхилень та розробка конкретних рекомендацій з урахуванням об'єкту управління;
- своєчасне реагування на появу нових шансів і можливостей (виявлення й розвиток сильних сторін);
- проведення внутрішнього консалтингу, координація своєї діяльності з діями незалежних аудиторів.

Узагальнюючи вище викладене можна стверджувати, що експертно-аналітичні дослідження відіграють дуже важливу роль в системі управління підприємством. Їх економічна сутність полягає у динамічному процесі перетворення та інтеграції існуючих методів аналізу, планування, контролю і координації в єдину систему отримання, оброблення інформації для прийняття на її основі управлінських рішень, орієнтовану на досягнення всіх завдань, що постають перед підприємством.

Список використаних джерел

1. Дерій В.А., Дема Д.І. Економічна експертиза діяльності підприємства. Економіка і суспільство. 2017. № 11. С. 508-513. URL: http://www.economyandsociety.in.ua/journal/11_ukr/82.pdf (дата звернення 03.09.2020).
2. Косянчук Т.Ф., Лук'янова В.В., Майорова Н.І., Швид В.В. Економічна діагностика : навч. посіб. К. : Ліра-К, 2013. 452 с.
3. Перезовова І.В. Номінативне поле концепту «економічна експертиза» в сучасних умовах його застосування в процесі здійснення фінансового контролю *Економіка: реалії часу*. 2013. № 2. С. 150-156. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/econrch_2013_2_22 (дата звернення 11.08.2020).